

Tööliste Hääl

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu Häälkandja

Nr. 13

21. oktoober 1928

Maastakäik

Tellimise hind postiga:
 Aastas 120 senti
 6 kuu peale 60 "
 3 " " 30 "
 1 " " 10 "
 Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja ametiühingud.

Ilmub 2 korda kuus.
 Aadress: Tallinn, V. Pärnu mnt. 31.

Üksik nummer 5 senti.

Kuulutuste hinnad: 2 G
 1 lehekülj 20 kr
 1/2 " 10 "
 1/4 " 6 "
 1/8 " 3 "
 Teksti ees ja testis —
 50% kallim.

Sisukord: 1) Abinõud uute liikmete võitmiseks. 2) L. Johanson — Tööliswanemad ja nende nõukogud. 3) Kurb peatükk ametiühingulises ajaloos. 4) Mõnda Soome sadama-töölise streigist. 5) Ettewõtjad — klassiwõitluse õhutajad. 6) Tallinna tööliste olukord. 6) Ametiühingutest.

Abinõud uute liikmete võitmiseks.

Organiseerimiskoosolekud, usaldusmehed ja kodune kihutustöö.

Braegusel ajal ei waidle keegi enam selle vastu, et töölisühingud peavad masfilitised olema, see on, et antud kutsealal töötajad peaksid wiimseini koondatud olema oma ametiühingusse. Mida liigeterikkam ühing, seda suurem tema mõju ja jõud töölisklassi huwide kaitsmisel.

Küsimus seisab üffi jelles, kuidas tõmmata hullkassid ühingusse, misjagust taktikat pidada, et võita hullkades usaldust?

Oleme warem juhtinud tähelepanu jellele, et ametiühing peab kõige pealt oskama hästi korraldada oma asjaajamist, teelduma kõikidest küsimustest, mis wõiwad tuua lahkelisid ja kiitwata täli liikmete keskel, kõstma liikmetes ainelist huwi ühingu vastu jne. Kuid peale hea korralduse ja korraliku asjaajamise on tarwis weel ka muud ning eestkätt just tutvustada laiu hulki ühinguga, teha ühingule refllaami.

Selleks otstarbeks kasutatakse peaaasjalikult kolme abinõu: organiseerimiskoosolekud, usaldusmehed ja kodune kihutustöö.

Meil kõige enam tarwitawatatest on
organiseerimiskoosolekud.

Nende mõju on kahtlemata tähelepanu wääriline, kui neid osatakse ja suudetakse hästi korraldada ja waimliselt tugevasti

ettewalmistada. Luline, jüdamest tulew elaw sõna suudab nii mõnegi kuulaja hinge ümbert lahti sulatada jääkorra, puistata ta jüdamesse idanewat seemet, mis wõib hiljem ka üsna head wilja kanda. Kui sõnalist kihutustööd täitendab weel wastawate triiktoodete lemitamine, siis pole kahtlust seetuguse organiseerimiskoosoleku rahuldawa tulemuse juures.

Kuid need koosolekud wõiwad korda minna üffi hää ettewalmistuse juures. On koosolek wäikearwuline ja kõned juhustlikud, siis saadakse kasu asemel ainult kahju. Eriti halbawalt mõjuwad aga need organiseerimiskoosolekud siis, kui mõnelt poolt wastutustundeta ijitud, kalbudes ametiühinguliseist aimest kõrwale, kisuwad päewakorrale küsimusi, mis tööliskullkades waieluse all. Selle tagajärjel puhewad muidugi tülid, riidud ja waen, ning koosolek, mis pidi õhutama ühistunnet ja koondama inimesi ühingusse, muutub täielikuks lõhkumistööks. Seejaguseid tülikülmajaid „organiseerimiskoosolekuid“ oleme wõinud wiimajel ajal näha Tallinnas nii mitmeid. Meile ühingutele oleks wiist parem olnud, kui neid koosolekuid poleks üldse olnud.

Uga ka hästi korraldatud ja ametiühinguliste põhimõtete kohaselt juhitud koosolek

ei juuda täies ulatuses lahendada liigete juurevõitmise küsimust. Selle kaudu pääseb ikkagi ainult nende inimeste juure, kes võtavad waewaks ilmuda koosolekule. Aga paljute neid siis on — suur hulk jääb alati eemale. Et saada neid oma mõju alla panewad ametiühingud ametisfe

oma usaldusmehed,

kes peawad eriliselt hoolitsema uute liigete juuretoomise eest. Usaldusmeesteks määratse harilikult wanemad ametiühinglased, kel ei puudu rikkalikud kogemused ja kes saanud wastawa ettevalmistuse. Suured ametiühingud peawad korras oma keerulise organisatsioonilise aparadi peaaesjalikult just usaldusmeeste abil. Kuid need töötawad enamasti ainult oma wabriku või töökoja piires, kus neile kätte juhata tud terve koorem ülesandeid. Mida juurem töötusharu ja koondatum walmistus, seda edukamalt juudawad tegutseda ametiühingu usaldusmehed. Suurtööstus on nagu loodud neile wiljakaks tööpõlluks.

Kui aga tööstusharu on küllustatud ja koosneb hulgast wäikeettevõtetest ning töökodadest, siis on raske ametiühingul tungida usaldusmeeste kaudu igasfe wäikemasjegi ettevõttesse. Siin peawad uute liikmete kogumiseks usaldusmeestele abiks olema kõik ametiühingu liikmed ja fihutustöö ise tuleb kanda töökodadest iga tööliste korterisse. Teiste sõnadega, ametiühing peab hakkama korraldama

kodusf fihutustööd,

mis seisab selles, et ametiühingu usaldusmees või lihtliige, kajutades tutwust oma naabrina, lähed tema korterisse ja algab sinu vastu perekonnas arutama ametiühingulisi küsimusi, selgitama ametiühingust osawõtu tähtsust ning kallutama organiseerimatut astuma ametiühingu liikmeks. Saageli kuulab inimene koosolekul hoolega kõne ära, võib olla ei ole kõige öelduga nõus, kuid juure rahwamurru hulgas ei saa pärida kõnelejalt tarwilikku selgust. Ta lähed koosolekul koju, unustab pea oma kahtluse, aga ka selle, et tal tarwis teha kõnest järeldusi ja astuda ühingu liikmeks.

Skoopis teine asi on kodusf fihutustööga. Kui sõbralikus jutuwahamises kerfub kuulajal mõni kahtlus, siis lahendatkse see kohe siinjasmas ja ametiühingu usaldusmees või fihutustööd tegew liige kirjutab oma kõne-

seltsimehele liikmekaardi walmis ja kasseerib fiske esimese liikmemakju. Niiid jääb ainult weel hoolitseda, et uut liiget tõmmata tege wusele lähemale ja teda jäädawalt siduda oma ühinguga.

Milliseid meetode tarwitada kodusel fihutustööl, on raske täpelt öelda, siin kindlat shablooni ei saa ollagi. Tuleb teada, kelle juure minnakse, millisel arenemisastmel see inimene on ja wastawalt sellele ka seada oma sammud.

Muidugi ei lähe igakord uue liikme wõitmine väga libedasti. Mõnikord tuleb ametiühinglajel ära kuulata õige libedaid sõnu ja lahkuda korterist lihtjade kättega. Kuid see ei tohi weel kedagi kohutada. Apar danud katse järele tuleb seda mõne aja pärast korrata uuesti ja alata oma westlusest weel weentwamat. Wähe leidub neid proletaarlast, kes kawa juudakssid wastu: panna seesugusele „pealetungile“. — Nii otutub kodusel fihutustöö parimaks abinõuks uute liigete wõitmisel.

Kuid meil on tööharusid, kus üldse teistjugu ste abinõudega tööliste juure ei päägegi. Kuidas saaks näiteks majateenijate ühing kodanliisi perekondasid mööda laialipillatud teenijaid teifiti kätte? Neid koosolekule kutjuda on wõimatu — ilmussid ainult üffitud. Jääb järele ainultene tee — isikliku, kodusel fihutustöö kaudu tõmmata neid enesega kaasa.

Sama lugu on käsitöökodades tegutsewate palgalistega, osalt ka ehitustöölistega jne.

Kahtlemata nõuab kodusel fihutustöö tegemine ametiühingu liikmelt väga palju energiat, ta het, pliiwust ja eriti oskust. Kes organiseerimise ülesandega astub üle teise läwe, peab kõige pealt tundma hästi oma ühingu tööd ja tegewust ning ka põhimõtteid, millele rajatud ametiühinguline liikumine. Nima seesuguste eelteadmisteta ei kannaks ta tööd kuigi suurt wilja. Sellepärast on kodusel fihutustöö korraldamine ka ühingu liigete kaswatuse küsimus.

Meie ametiühingud, kelle peaulesanne praegu seisab just liikmete kogumises, ärgu jätku ühtki ülaltähendatud abinõudest kasutamata. Ja ametiühingute teadlikumad liikmed, kel juba küllaldane ettevalmistus, pidagu enda autohuseks aidata kodusel fihutustööga ühinguks kaasa selle raske ülesande täitmisel.

Tööliswanemad ja nende nõufohud.

Töökaitse seadustele — sanktsioon.

E. Johanfon.

Rümne aasta festel on Gesti töösturid, tafjutades reaktsiooni, teinud kõik, mis suutnud, et lammutada töökaitset. Ja sellel on küllalt tulemufti olnud: töökaitse suhtes on Gesti üks mahajäänumaift riikeft. Ei ole antud ühtegi juuremat töökaitse feadust, mida mõiks märkfida kui jammu paremuft poole. Koguni selle wasta, nii endifeid wene feadused, kui ka need nowellifejed, millega afetatud wastawalt rahwuswahelifele konwentfioonidele tööstuslike töö feaduslike paragrahwe, on juurelt ofalt jäänud furnud täheks. Pea kõigil nowellidel puudub sanktsioon, paragrahw, kus kwalifitseeritaks feadusriffumift kui süütegu.

Ühes mõitlusjega töökaitse feaduste wastu, on paljudes tööstusettewötetes foku aeg peetud päris alatut fiffifõda ka tööliseftuftu wastu: on püütud töölifti hoida furwe all, neid terrorifeerida, Wahekorraft juuremate ettewõtete ja töölifte wahel annab selge pilbi ka juba fee, et pea igal pool on tööliftele ärawõetud nende wabriku rahwamajad, mis ehitatud töölifte higi ja wawaga, ning tehtud nad kas palwemajaks wõi üüritud muuks otstarbeks. Kujufaks näiteks on fiin ka Lutheri wabriku rahwamaja.

Gesti töösturifeft näiwad paljud arwamifele olewat, et praegu on aeg, kus mõib töölifti hoida oma faapakontfa all, feft selleks loob fõõfjad tingimifeid poliitilis-tagurline õhffond, kodanlaste mõitlusorganifatsioonid ja tööpuidus.

See tagurufe ülew meeoleu on ka põhjufeks, miks paljudes ettewötetes tööliseftitajaid — feadufe alufel walituid tööliswanemaid taga küfatakse, takifitatakse nende walimift ja tehtakse neile raskufi oma ülesannete teostamifele. Gesti tööstur, tulnud tõufilufe õhffonnast, on ju weel wäga rumal.

Õfegi töö-hoolefandeminifteeriumi ametlif aruanne on sunnituid tunnistama tõfifasja, et wabrikute ja tehaste töölifte organifatsiooni „ellukufumine ja elushoidmine on fageli raskustega feotud, kuna ettewõtete walitfufjed tihti organifatsioonidele waenufifud — on olnud juhufeid, kus töösturid on

wallandanud organifatsiooni wõitwaid jõude.“

Tagajärg: mitte ainult paljudes era-fuurtööstusettewötetes, waid ifegi ka mõnes juuremas riiklikus ettewöttes pole tööliswanemaid, kõnelemata wähemateft tööafutusteft, kus tööliswanemate infituut wael peaaegu päris tundmata on.

Ja kuigi tööliswanemate walimata jätmine on feadufe rikkumine, laotab töö-hoolefandeminifteerium waid käfi ja ütleb puhfifudamifelt:

„Seni puuduwad meil arwud, kui paljudes ettewötetes on afutatud töölifte organifatsioonid ja kuidas nad tegufewad.“

Wabrikutöölifte organifatsioonid wõif komiteed, millel Wääne-Euroopas üheks ülesandeks ka kollektiwfjete töölepingute fõlmimine, on kultuurriikides tunnustatud afutus. Näiteks Saksamaal on juft töösturid ife neid tunnistanud wäga tarwilikufks — ettewõtte juhatus ja töölifte wahekorra arendamifele. Rodanlifed majandusfeaduse profeforid, nagu Sering („Arbeiterausfchüffe“) ja Philippowich („Wolfs-wirtfchaftspolitif“) ja teifejed on juba läinud aastafaja lõpul ja käesolewa aastafaja algul wabrikufomiteede tarwilikufks kõigiti põhjendanud, fõmapaiftwad fuurtöösturid, näiteks Freese („Das konstitutionelle Fabrififystem“) on fõojalt neid kaitfud ning koguni tõendanud, et tööliswanemate komiteede afutamifeja ettewõtte waldaja autoriteet ei lange, waid tõufeh, ettewõtja wastutuskoormat märkfa wähendatakse ja wahekorrd tööliftega muutub fõlgemaks ja loomulikumaks. Tööliseftitus eriti Saksamaa ja Inglismaa ettewötetes on läinud aastafaja lõpukümnetel ja käesolewal aastafajal wälja kujunenud kindlaks ja püfifwaks infituudiks. Kui Gesti töösturid tööliswanemaid taga küfawad, fiis on fee näide, kui wäga nad kultuurilifeltki teiste riikide töösturifeft on maha jäänud.

Gestigi oludes ei ole tööliswanemate infituut midagi uut, mis kui „rewolutfiooni-faawutufst“ tuleks reakfionäärife mõtlemiswififi järele liikwideerida. Koguni selle wastu: Tööliswanemad Gesti terriftooriumil on pärit fõugeft tfaariajast: neile

anti Wene tööstuslike töö seadustifus fin-
del alus 10. juunil 1903. a., selle järele, kui
wanemate wabrikuinſpektorite nõupidami-
ſel, kus arutusel olid ka tööliste nõudmiſed
ning waheford ettemõtjatega, seda tarwili-
kufs tunnistati.

1903. a. seadus andis õiguse töölitel wa-
lida oma kesfelt wanemate kandidaadid.
Ametisſe finnitatud tööliswanemal oli
(§ 156¹²) järele õigus esindada töölisi wab-
riku walitsufe ees, aga ka wabriku inspekt-
ſiooni ja politſei ees. Et tööliste hädaſid
ja nõudmiſi läbi arutada, wõis ta kofku
kutsuda töölisi nõupidamiſele ajaks, mida
wabrikuwalitus lubas.

Muidugi oli ſee puudulik seadus, kuid
— tööliswanemad tegutſesid.

Gestis tõi muudatufi ſiin ülemineku
aeg.

16. now. 1918. a. anti Gesti ajutiſe wa-
litſufe maniſelt „Gesti Wabariigi kodanik-
kubele“ (R. T. nr. 1, 1918. a.), kus muu-
ſeas deklareeriti ka töölisſlaſſile:

„Töökaitſe ſeaduſed, tööliste finnita-
mine, õnnetuſte ja haiguste waſtu, ühi-
nemise- ja ſtreigiõigus astuwad jälle
jõuſe.“

Õige — ſtreigiõigus, mis küll põ-
hiseadufes kindluſtatud, kuid kriminaalſea-
duſtikus piiratud!

Maniſteſti-töötuſte lunastamiſeks anti
22. jaan. 1919. a. Gesti ajutiſe walitſufe
määrufena „wabrikute ja tehaste tööliste
organifitſiooni ja wanemate nõukogu põh-
juſkiri“, kus ülesanneteks wanematele
märgitud: „Ettemõtte tööliste ühendamine
nende wahekorra kaitſeks ettemõtte walit-
ſufe waſtu, ilma et neil ſealjuures õigus
oleks ennaſt ſegada ettemõtte töökäigu kor-
raſe ja ettemõtte juhataſe adminiftratiw-
ſeſse ning majandusſeſse tegewuſeſse, pea-
le nende juhtumiste, mis ſelles põhjuſkir-
jas eriti ette on nähtud.“

Nagu juba ülesannete loetlemiſeſt näha,
on ſiin märgitud eſſihoones juſt ſee, mis töö-
liswanemale kee l a t u d, kuna ta ülesan-
ded lähemalt ſelgitamata on jäetud.

See on puudulik määrus, mis antud
ülepea-kaela ja näitab, et ta andjad ei
t u n n u d wabrikuwanemate ülesandeid ja
ſelle inſtituudi lähemat korralduſt.

Et aga need ülesanded juba ajalooliſelt
ja traditſiooniliſelt wälja arenenud, ſiis
wõifid tööliswanemad tagajärjekalt tegut-

ſeda ka ſelle puuduliku „põhjuſkirja“ aluſel,
kui aga poleks ära unuſtatud lähemalt
märkimatſi tööliswanema õigufi, aga mis
iſeäranis ennaſt hiljem walufalt tunda on
annud — kui poleks ära jäetud ſe a d u ſ e
ſ a n k t ſ i o o n i.

Tööliswanemate ja nende nõukogude
inſtituut on tarwilik — ſelles töölisſlaſſi
keskel kaht arwamiſt pole. Seda tarwili-
kuſt tunnifawad ka arufamad tööſturid.
Sellepärast on tarwilik, et tööliswanema-
tele luuaks ajakohane ja ſelge ſeaduſlit
alus, äramärkides ka ta õigufi! Waewalt
on aga praegufe poliitiliſe õhkonna juures
ſelles ſuhtes rahulõdawat ſeaduſt oodata.
Tuleb paratamatult „põhjuſkirjaga“ läbi
ajada. Mis ſellele aga tingimata tarwilik,
on — ſanktſioon. Ilma ſelleleta jääb ſee
määrus — lihtſalt täitmata, nagu ſenigi,
iſegi riigiettemõtetes.

Sellepärast tuleks wõtta kriminaalſea-
duſtikku järgmiſed paragrahwid:

§ 351². Tööstuſettemõtte pidajat wõi
juhatajat, kes ſüüdlane ſelles, et tema ta-
kifſtas ettemõtte tööliste wanemate wõi
wanemate nõukogu walimiſt, wallandas
töölife tema wanemaks wõi nõukogu liik-
meks olemiſe ajal wõi ajal, mil ta oli töö-
liſte poolt wanema wõi wanemate nõu-
kogu liikme kandidaadiks ülesſeatud wõi ſe-
gas tööliſte wanemate nõukogul wõi wa-
nematel täita nende ülesandeid, mis ſea-
duſte ja määruſtega kindlaks määratud,
karifſtataſſe:

wangimajaga mitte üle 6 kuu.

§ 351³. Tööstuſettemõtte pidajat wõi
juhatajat, kes ſüüdlane ſelles, et tema ei
maksnud tööliſte wanemale wõi tööliſte
wanemate nõukogu liikmele ſeaduſes kind-
laksmääratud taſu, karifſtataſſe:

rahatrahwiga mitte üle kahesaja krooni.

Karifſtusnormid on ſiin kofkufõlla wi-
dud kriminaalſeaduſtiku teiſte waſtamate
ſüütegudega, et mitte ſüſteemi rikkuda.
Muidu wõifſ ju neid ſüüteguſid weelgi
rängemalt kwalifitſeerida.

Gesti töökaitſe ſeaduſte kõige ſuurem
puudus on juſt ſee, et nende rikkumifſt kui
ſüütegu ei karifſtata. Niikaua, kui kriminaal-
ſeaduſtikus puuduwad waſtamad karifſtus-
normid, tööſturid ei täida neidki puudulik-
ka tööstuſlike töö ſeaduſnorme, mis Gestiſ
maksmas on.

Kurb peatükk ametiühingulises ajaloos.

Pool aastasada „sotsialistide“ seaduse maksmahakkamisest.
Ubinõu, mis ei anna tagajärgi.

Oktoobri 21. päeval mälestab fogu Saafamaa ametiühinguline ajakirjandus jeda kurba filmapilku, mil astus jõusse wiiekuümne aasta eest n. nimetatud „sotsialistide“ seadus. Negjäre, mis seotud selle seaduse kestvusega, on üks kurvemaid ametiühingulises ajaloos üldse ja selle meeletuletamine peab wirgutama meidki olema walwel, sest weel pole täiesti kadunud tolleaegsete jündmuste kordumise hädaoht.

„Sotsialistide“ seaduse tekkimisel oli oma werine eelmäng. Kui 1878. aastal 11. mail keiser Wilhelm I jõttis lastises tollas mõnda Berliini peatänawat, lastkis klempleri jell Hödel ta peale mõned rewolwri paugud, mis aga keisrit ei tabanud. Hödel seletas hiljem — ta ei olewat tahtnudki pihta lasta. Kodanline ja „patriootiline“ jeltsfond hakkas käie auruga jelle attentaaadi päraff jüüldistama sotsialiste, kuigi Hödel ei kuulunud sotsiaaldemokraatia hulka ja oli üldse kahtlase moraalse ning poliitilise Amega oleumus.

Kui Bismarck asjast kuulda jai, telegraferis ta Berliini: anda seadus sotsiaaldemokraatia wastu!

Kiiresti töötasid ta käsilajed ja juba mai lõpuks oli eelnõu esitatud riigipäewale. Kuid 23. ja 24. mail liikkas parlament jelle tagasi. Tööliskiitumine pääfis seeford rüüsitamijest.

Aga Bismarck ja ta sõbrad ei aimanudki, kui lähedal on uus juhus kallaletungi kordamiseks.

2. juunil lastkis ühe maarentniku huffalainud poeg dr. Karl Nobiling teist korda keisri peale ja haawas teda õige raskelt. Ametlikud teated kõneldsid, et Nobiling olla tunnustanud end sotsiaaldemokraatia põhimõtete pooldajaks ning käinud jageli partei koosolekul. Kuid Nobilingi lähematest fideemetest sotsiaaldemokraatiaga ei saanud isegi ametlik hüületään kõnelda, sest neid ei olnud, lastja pole ilalgi kuulunud parteisse.

Sellest hoolimata algas hirmus äsfitus sotsiaaldemokraatia wastu. Bismarck jaatis riigipäewa laiali ja kuulutas wälja kiires korras uued walimised. Walimiswõitlus oli ränk ja kuigi sotsiaaldemokraadid jaid walimistel pea sama palju häält, kui warem, kujunes ometi uue parlamendi koosjais Bis-

marckile foodsaks jellepoolest, et liberaalid kaotasid juure arwu oma kohtadest. 9. septembril astus kofku uus riigipäew ja juba 19. oktoobril wõttis ta wastu „sotsiaaldemokraatia ühiskonnawaenuliste piüiete wastu wõitlemise seaduse“, mis ajaloos tuntud „sotsialistide seaduse“ nime all. 21. oktoobril ilmus see riigi teatajas ja hakkas kohe maksma.

Uus seadus ajetas sotsiaaldemokraatia ja fogu tööliskiitumise wäljaspoole seadust, kuulutas nad linnupriiks. Kas maksab kõnelda sellest, et sotsiaaldemokraatlik partei juleti, ta ajalehed pandi seisma, trükkfokjad konfiskeeriti — jeda sihti ju õieti seadus taotleski.

Bismarck oli küll seaduse arutamise puhul õelnud, et „ta tahab kaaja aidata igale kiitumisele, mis kannab jaatawat, positiiwset iseloomu ja piüiab parandada tööliliste oluforda...“ Kuid see „aunees“ unustas kohe omad sõnad, kui oli wastu wõetud „sotsialistide“ seadus ja lastkis oma tarkadel seletajatel seletada jelle seaduse alla kõik ametiühingud ja muud töölisorganisatsioonid. Juba 23. oktoobril juleti jigaritööliliste ja seppade ühingud, 25. okt. klaasitööliliste ja jaduljepade ühing, 26. okt. — metallitööliliste kiitine. Samuti juleti ametiühinguline ajakirjandus.

Sotsiaaldemokraatlik partei wõis kas wõi pool pörandaall tegutseda, kuid ametiühinguline kiitumine, mis pole mõeldaw ilma ühinemise wabadusega, lämbus pea täiesti. 1886. aastal andis preisi politseimeister wälja määruse, mis tugenedes „sotsialistide“ seadusele, keelas ära streikimise ja streikide õhutamise.

Ühteaegu algas tööliskiitumise tegelaste armuta tagasiujamine. Sadanded ja tuhanded jaadeti wanglatesse ja sunnitööle, kuid see kõik ei aidanud.

Partei lõi oma erilised organisatsioonid ja ametiühingud koondusid kinnitusühingute ümber ning pidasid ufaldusmeeste kaudu elus oma organisatsioonilise aparaaadi. Wida waljumaks muutus tagasiujamine, jeda suuremaks tõujis töölisuhkades hurni nii sotsiaaldemokraatia, kui ametiühingute wastu.

Febbruaris 1888. aastal pikendati neljandat ja viimast korda „sotsialistide“ seaduse kestvus. Aga ka walituse ringfondades turbi ikka enam arwamisele selle drafoonilise seaduse otstarbetuse kohta. Slegi „Germania“ pidi tunnustama: „E i a i t a e n a m m i d a g i“, tööliskitumine on kasvunud keelusaduse piiridest üle. Mais 1889. a. algas streik kõikides Saksamaa kaewandustes — kuulmata asi, „sotsialistide“ seaduse kestwusel. Streigist wõtsid osa 120.000 töölisi. See andis wiimase hoobi Bismarcki pailaptele.

25. jaanuaril 1890. aastal tuli riigipäewal uuesti arutusele erakorralise seaduse tähtaja pikendamine, kuid rahwaajutus liif-

kas selle 169 häälega 98 wastuseisemisega tagasi. Nõnda lõppes see kurb peatiif Saksamaa tööliskitumise ajaloo.

Nii partei, kui ametiühingud said tagasi tegevuse wabaduse ja sellest ajast peale algas nende wõidukait demokraatia saamutamiseks.

Nüüd, wiiskümmend aastat hiljem, erineb Saksa ametiühinguline liikumine tugewaimana maailmas. Ta ei unusta neid hirmsaid aegu, ta teab, et wastased pole weel lõpuliikult kadunud ja sellepärast püüab ta kogu oma jõuga hästi kindlustada kätewõidetud seisukohti, et siis alles alata julgesti edasitungi.

Mõnda Soome sadamatöölise streigist.

Teatavasti algas Soomes sadamatöölise streik 2. juunil s. a., mis raugemata kuni tänini on kestnud. Kodanlised lehed on mõnel korral katfunud teateid selle streigi nurjaminekust tuua, mis aga kõik sihilikult waleks on osutunud.

Pea algusest saadik on Soome seltsimeestele truuft kaasa aidanud kõigi Skandinaawia maade sadamatöölised. Alles 11. ja 12. okt. peeti Stokholmis Soome, Rootsi, Norra ja Taani sadamatöölise esitajate konwerentsi, kus Soome esitaja streigi käigu üle aru andis ja Soome sadamatöölise liidu nimel Skandinaawia seltsimeestele tänu awaldas, selle suure abi eest, mis wiimased neile üles näidanud. Wähe sellest, et nad Soomest tulewaid laewu ei tühjenda; kogu puht rahalist toetust on neile antud ligemale 80 miljoni sendi wõrra, millest suurem osa Skandinaawia seltsimeeste arwele tuleb. Läbiarutades lähemaid teid, kuidas streigiwõitlust töölise kasuks lõpule wiia, leiti kasulikuks Rootsi sadamatöölise esitajat saata weel Saksa ja Inglismaale

Soome seltsimeeste toetamise üle läbirääkimisi pidama.

Nagu hiljemad teated näitawad, on Rootsi sadamatöölise saadik Lindley Berliinis rahwuswahelise sadamatöölise sekretariaadi koosolekul Soome streikijate toetuse küsimuse kõne alla wõtnud ja seal selgunud, et Saksamaa sadamates olla streigi kestwusel umbes 300 laewa Soome sadamatest sisse sõitnud ja ka Saksamaa sadamatöölise liit olla oma liikmetele korralduse teinud edaspidi Soomest tulewaid laewu mitte enam tühjendada. Lähemad teated selle otjuse tagajärgede üle puuduwad alles.

Mida wõime meie sellest hiigla streigist õppida? Kõige pealt seda, et ka meie sadamatöölised wõimjaks organisatsiooniks ühineks ja rahwuswahelise kutsesekretariaadi liikmeks astuks, kust oma palgawõitluse korral on õigus toetust saada. Wäike korraldamata jalk ei jõua üksi dieti midagi oma palgaolude parandamiseks teha — organiseeritult on aga töölised jõud, millega kõik on sunnitud arwestama. S. M.

Ettewõtjad — klassiwõitluse õhutajad.

Teatava halwaksapanuga heidawad ettewõtjad töölisele ette nende klassiwõitluse seisukohta. Samal ajal on aga sageli just need, kes teewad kõik, et nende enesete poolt algatatud konflikte puhkuda suureks ja anda neile seefuguse wõitluse laadi, kus seisab üks terve klass kogu teise

klassi wastu. Seda näeme uuemal ajal selgesti Saksamaal, kus oktoobri algul tekstiiltöösturid tahwsid alata kogu tööstusharus töösulgu ühe kohaliku konflikti puhul ja kus ranatöösturid hakkasid juba enne kollektiivlepingu tähtaja lõppu walmistama ette kokkupõrget, mille sihtiks oli alata töösulgu,

mis oleks puudutanud 200.000—300.000 töölisi.

Saksa ametiühingulise üldliidu majanduseksperit K. Naphtali avaldas ühenduses nende nähtustega artikli, kus rõhutas, et „nende hiiglavõitlustega, mis ajel leiavad mitmejagustel aladel, demonstreeritakse mitte üksi oma tööstusgrupi, vaid oma klassihuve termes ulatuses. Räägitakse avalikult, et nende sammude sihts on kõrvaldada vahetõhust ja riigi mõjuvõimust töö-

võitlustest. Sellel klassivõitlusel on — jeda demonstreerivad härrad ettevõtjad — mitte üksi majanduslik külg, vaid ka tugev poliitiline värving... Töölisfond ei saa enam toimida jelle järele, kas ta tahab võitlust laialt klasside vastolude frondil, või mitte; ettevõtjad sunnivad talle peale jelle võitluse, kus töölistel tuleb tugeneda täiel määral oma klassiholidaarusele.“ Teist teed tööliiskonnal praegusel ajal oma huvide kaitseks enam ei ole.

Tallinna tööliste olukord.

Ametiühingute tegemusest.

Keskliidu juhatuse ja wabriku wanemate ühine koosolek.

E. T. Keskliidu juhatuse poolt neljapäeva õhtul, 1. nov. j. a. kokkukutjutud tööliste wanemate ja ametiühingute juhatuste ühijel koosolekul esinesid kokkukutjutud ojamõtjad aruannetega kohaliku oluforra üle. Neil andmetel on oluford järgmine:

Lutheri wabrikus on wiimasel ajal juuremaid wälisellimisi saadud ja jelle töttu 50—60 töölisi juurde wõetud. Tööd jeeaga jatkub, kuid palgad on madalad. Lubati küll neid wähe tõsta, kuid tükitöö hinnatakse madalalt. Päewatöölistele lubati juurde panna 16 senti päewas. Wäheford normaalne.

Raudtee peatehastes on saadud mõningaid kitaroopalise wedurite parandustööd. Suuremaid wäljawaateid ei ole. Mõned töölised on lahti lastud, teised ümberpaigutatud muusikatöölise kohtadele.

Unes depoos on lugu samuti täbar: tööd wähe, lurfuseppasid saadetakse ahjuühtjaks jne.

Notermanni tehastes kawatsewad töölised esineda palgakõrgenduse nõudmisega 50% ulatuses. Ühtlasi on otjusstatud pöörduda walitjuse poole, et pandaks maksma palga alammäärad jeadusandlikul teel wastawalt jellekohases rahmuswahelises kokkuleppes ettenähtud korrale.

Kruuli wabrik lonkab töö poolest. Palgad madalad. Siljuti käis tööinspektor kohal ja nõudis, et õpilasi ei sunnitaks tööle mitte 8 tundi päewas, waid jeaduses ettenähtud 7 tundi lõunawahetajaga. Wabriku juhatas polnud jellelega nõus ja tahtis kõik õpilased lahti lasta. Tööliste pealekäimisel pandi

jiiski wiimaks jeaduslik furd maksma. Tähendati aga, et edaspidi üldse enam ei wõetata alla 18-aastajaid töölisi. On käsil paljade ümberforraldamine. Täetakse ära toitlusrahad jne.

Posti peawalitjuse kehtetöökojas kestis tööliste wanema walimine terwelt 3 kuud. Tehti igasuguseid takistusi, kuid töölised walisid jiiski endise wanema tagasi. Müüid on oluford paranenud.

Kopli trammil — tööliste oluford endine. Sawilupiduaegne lijataju, mis mujal ammu wälja makstud, on ifka weel saamata, jett inf. B. polnud nõus wälja maksma. Ifi oli hiljuti linnawalitjuses, kus leiti, et oleks wõidud maksta. Müüid tahetakse jee taju ümber forraldada ja jeda anda ainult osale töölisele.

Sadamatehastes kawatjetakse töölisi wähendada, kui uusi tellimisi ei jaada. Töölised panid ette töötada nri, et 3 päewa oleks tööl pool oja töölisest ja jiis teised. Tehaste juhatas polnud jellelega päri.

Tjelluloose wabrik kawatsewat juuremat rõhku panna paberi walmistamise ajemel tjelluloose peale, mis aga kaaja wõiks tuma töölise wahendamise.

„Unioni“ nahawabrikus kestab pinew wahetõrd meister Koerberi päraft ifka weel edasi. Konflikti puhul tõsteti osale töölisetele weidi palka. Kehtmõtjad jäeti aga jellest ilma. Kui töölised ja E. T. Keskliidu juhatas esitasid fjeminiistrile märgufirja, et Koerberile ei pikendataks elamisluba, tekitas jee jälle teatawat ärewust. Pandi jälle osale töölisetele 5—10 senti tunnis palka juurde.

Teateid ametiühinguist.

Ametiühingulised Klubiõhtud.

Et võimaldada ametiühingute tegelastel ja liikmetel omavahelisi mõtteavaldusi ja koosviibimisi, otsustas G. T. Refliidu Kultuurtoimikond oma koosolekul 29. okt. s. a. asuda ametiühinguliste klubiõhtute korraldamisele.

Esimene sellejarnane klubiõhtu korraldatakse 12. nov. kella 7—10. Gestimaa Töölisühingute Refliidu ruumies W. Pärnu mnt. 31, krt. 4, millele ametiühingu liikmete tähelepanu juhime.

Ametiühingute olukorraft

wõiks ära märkida järgmist:

Naudteetöölise ühingul on üle 500 liikme ja 7 osakonda. Tegewus areneb sügijel edukalt. Mõningaid raskusi on olnud Walga osakonnal. Sääralik nähtus tuli aga ilmsiks T a p a l. Korraga hakkas politsei erilist huwi tundma osakonna vastu: nõudis liikmete nimekirja jne. See heidutas töölisi, mispärast on praegu seal teatav seisak.

Toidunainete ühingul on käsil läbirääkimised wõtöö ärakaotamise ja palgaolude parandamise üle. Neist wõtawad osa mõlemad tähendatud alal tegutsewad ametiühingud. Nende ühendamisest wõi mastawa liidu asutamist ei näi aga midagi wälja tulewat.

Rahatöölise ametiühing on peaaegjalikult tegemist teinud „Unioni“ asjadega.

Merimeeste liit elab praegu üle teatawat murrangu aega, sest merimeeste seadus on paljudele küsimustele annud uue juuna ja loonud teistfugused lahendamise võimalused. See seadus on igatahes suur samm edasi merimeeste elus. Palgad on aga üldijelt väga madalad, eriti süwetes. Sellepärast on käsil palgawõitlus. See on aga raske sellepärast, et on pealepaakumas uut, ajutiist jõudu, kes organiseerimata ja nõus igasuguste tingimustega, üldse leiduwat Gestimerimeeste hulgas palju streigimurdjaid. Neid olewat Inglise merimeeste streigi ajal sinnagi walgunud, mispärast nüüd Inglise merimehed heameelega ei tahiwat näha eest-

lasi eneste keskel. Igemal ajal loodetakse läbi wiia merimeeste findlustusseadus, milleks kaasa aitawad merimeeste seadusega loodud eeldused.

Siit pühitseb 18. novembril s. a. oma 10-aastast kestwuse mälestuspäewa. Ta on otjastanud astuda rahwuswahelise kutsesekretariaadi liikmeks, et saaks kasutada rahwuswahelist toetust soodsamatel tingimustel, kui praegu. See on merimeestele, selle elututje juba rahwuswaheline, eriti tähtis.

Rätsepatöölise ametiühingu liikmete arm tõusis õnnestanud palgawõitluse puhul üle 500. Nüüd on märgata, et osa liikmeid korralduslikult ei taaju liikmemaksusid. Kuid sellest loodetakse üle saada. Siiguwad kuuldused, nagu ei peaks mõned töölised kätterwõidetud tajunormidest kinni ja tegewat tööd odawamalt. Suhatus on andmeid saanud ainult ühe jarnase juhtumise kohta, milline on liideweeritud.

Metallitöölise ametiühing arutas ja muutis oma matusekassa koduforda, kõrwaldades sellest ilmsikstulnud puudused. Kawatsetakse igemal ajal suurendada jeniist liikmemaksu (pool protsenti palgast), et võimalik oleks sissetulekuteft asutada eriüsi toetuskapitaale. Siikmeid koguneb juurde. Metallitööstuse toetamist kõrgete kaitsetollidega ei pooldata, waid selleks peaks leitama teisi võimalusi.

Reemia-paberitöölise ametiühingus on märgata wäikeft tagasilangust. Siikmete arm on wähenenud 142 pealt 102 peale. Tähemal ajal kawatsetakse awada Kõhilas ühingu osakond.

Inglise ametnikkude nõudmised

Inglismaal tehakse juba poole aasta jooksul juureulatuslikst kihutustööd ametnikkude olukorra parandamiseks. Piüitakse kõikidele kandidaatidele, kes esinewad lähematel parlamendi walimistel, selgeks teha ametnikkude palgade tõstmise wajalikkust; et uus alamhoda kõhe kofkuastumise järele wiiks läbi selle uuenduse. Üldiseks nõudmises on: 3 naela 10 sh. juurune palga alamäär nädalas; ühesuguse töö eest ühseugune taju; kõikide alade ametnikkudel peab pensjoni saamise õigus olema.

300.000-ft riigiametnikust saawad 150.000 inimest wähem kui 3 naela nädalas, 100.000 dal ametnikul ei ole pensjoni õigust.